

ČESKOSLOVENSKÁ
SOCIALISTICKÁ
REPUBLIKA
(19)

ÚŘAD PRO VYNÁLEZY
A OBJEVY

POPIS VYNÁLEZU K AUTORSKÉMU OSVEDČENIU

231762
(11) (B1)

(51) Int. Cl.³
C 08 J 9/22

(22) Prihlášené 05 01 82
(21) [PV 81-82]

(40) Zverejnené 14 05 84

(45) Vydané 15 12 86

(75)
Autor vynálezu SASÁK STANISLAV, TOPOLEČANY

(54) Spôsob výroby uhlíkového penového materiálu

1

2

Riadenou karbonizáciou do teploty 1000 stupňov Celsia až 2500 °C penovej fenol-formaldehydovej hmoty v inertnej atmosfére alebo uhlíkovom zásype sa vyrobí uhlíkový penový materiál o mernej hmotnosti 0,03 až 0,07 g/cm³, pevnosti tlaku 2 až 6 MPa, tepelnej vodivosti menšej než 0,2 W/m K. Takto vyrobená tepelnoizolačná hmota je použiteľná pre vákuové pece, pre neoxidačné agresívne prostredie a do prostredia ionizačného žiarenia do teploty 3000 stupňov Celsia.

Vynález rieši spôsob výroby uhlíkového penového materiálu, ktorý môže byť použitý ako tepelno-izolačný materiál v inertnom prostredí, alebo vákuu do 3000 °C, ďalej môže byť použitý ako nosič katalyzátoru, elektróda a pod.

Uhlíkový penový materiál, ktorého objemová hustota je rádovo nižšia ako hustota uhlíku sa doteraz v praxi nevyskytuje. Z literatúry sú známe uhlíkové materiály označované ako: „S nízkou objemovou hmotnosťou“, ale pomer objemovej hustoty k hustote uhlíku je len päťkrát nižší a spôsob výroby nie je známy.

Tepelno-izolačný materiál vo vákuu, alebo inertnej atmosfére do 3000 °C sa používa uhlíkovej plste, alebo uhlíkovej vaty, ktorá sa vyrába z vlákien, ktoré sú buď z viskózy, alebo polyaminonitrilu, ktoré sa najprv čiastočne oxidujú, potom karbonizujú a ďalej spracujú na konečný výrobok bežnými spôsobmi. Nevýhodou týchto materiálov je ich náročná technológia výroby.

Pre menej náročné použitie je možné ako izolačného materiálu do 3000 °C použiť uhlíkovej drte, alebo sadzí. Ich výroba je jednoduchá, ale nevýhodou je obmedzené technické použitie a značné znečistenie pracovného prostredia.

Spoločným znakom uvedených tepelno-izolačných materiálov založených na uhlíku je ich nízka merná hmotnosť, ktorá u jednotlivých druhov je nasledovná:

Sadze	0,29 g/cm ³
Uhlíková drť	0,40 g/cm ³
Uhlíková plst	0,09 g/cm ³

Uvedené nedostatky sú znížené použitím uhlíkového penového materiálu, vyrobeného podľa tohto vynálezu, ktorého podstatou je: Vypalovanie penovej fenolformaldehydovej živice aktivovanej tenzidom, v uhlíkovom zásype o veľkosti zrn max 2 mm, postupným riadeným stúpaním teploty.

Týmto spôsobom výroby sa dosiahne materiálu nasledovných vlastností:

Merná hmotnosť	0,07 až 0,03 g/cm ³
Pevnosť v tlaku	6 až 2 MPa
Merný elektr. odpor	500 až 700 mikrohm.m
Veľkosť pórov	0,05 až 0,5 mm
Tepelná vodivosť	menšia než 0,2 W/m K.
Popol	max. 3,0 %.

Týmito vlastnosťami predstihuje doteraz známe tepelnoizolačné materiály pracujúce do 3000 °C. Ďalšou prednosťou tohoto vynálezu je plocha povrchu, chemická čistota a jeho vysoká odolnosť proti agresívnym neoxidačným látkam.

Príklad výroby uhlíkového penového materiálu:

Penový fenolformaldehydový materiál sa pripraví podľa československého patentu číslo 128 582.

Zmes 100 hmotnostných dielov fenolformaldehydovej živice s obsahom 13 % metylových skupín, 0,3 hmotnostného dielu povrchovo aktívnej látky, pripravenej adíciou 17 mólov etylénoxidu na jeden mól glyceridu kyseliny ricínoolovej, 4,4 hmotnostných dielov zmesi alifatických uhlovodíkov destilujúcich v rozmedzí 30 až 100 stupňov Celsia a 6,4 hmotnostného dielu reakčného katalyzátora pripravovaného z fenolu a kyseliny sírovej, tak aby prebytok voľnej kyseliny sírovej bol najviac 15 %, sa mieša za postupného pridávania jednotlivých komponentov do teploty 39 °C. Potom sa zmes preleje do drevenej formy vyhriatej na teplotu 65 °C, kde sa nechá napeniť a vytvrdiť. Po 24 hodinách vychladnutý blok sa vyberie z formy a po ďalších 24 hodinách sa rozreže na požadované rozmery napríklad 50 × 120 × 170 mm, ktoré sa uložia do železnej nádoby. Medzi jednotlivými blokmi sa ponechajú 20 mm široké medzery, ktoré sa naplní grafitom, alebo práškovým koksom s veľkosťou zrna pod 2 mm a vypaľuje sa na 1000 °C touto krivkou.

V rozsahu:

Stúpanie teploty:

od 20 do 100 °C	max 50 °C za hodinu
od 101 do 150 °C	max 3 °C za hodinu
od 151 do 300 °C	max 4 °C za hodinu
od 301 do 500 °C	max 8 °C za hodinu
od 501 do 1000 °C	max 20 °C za hodinu

Takto vyrobený uhlíkový penový materiál má tieto vlastnosti:

Merná hmotnosť	0,056 g/cm ³
Pevnosť v tlaku	2 MPa
Merný elektr. odpor	700 mikrohm.m.
Veľkosť pórov	0,05 až 0,3 mm.
Popol	2,7 %
Tepelná vodivosť	0,11 W/m K

Pri ďalšom vypálení na teplotu 2500 °C a vyššie nedochádza k podstatnej objemovej zmene. Uhlíkový penový materiál sa nabalí do uhlíkovej mufle, alebo do uhlíkového žlabu, zasyje sa koksovým zásypom o veľkosti zrn do 2 mm a vypáli sa v achesonových peciach na teplotu 2500 °C touto vypaľovacou krivkou:

V rozsahu:

Stúpanie teploty:

do 1000 °C	max 500 °C za hodinu
od 1001 do 1500 °C	max 300 °C za hodinu
od 1500 do 2500 °C	max 500 °C za hodinu

Uhlíkový penový materiál elektrografitovaný má tieto vlastnosti:

Merná hmotnosť	0,058 g/cm ³
Pevnosť v tlaku	1 MPa
Merný elektr. odpor	400 mikrohm. m.
Veľkosť pórov	0,05 až 0,3 mm
Popol	0,3 %

Uhlíkový penový materiál vzhľadom na

svoje nízke sorbčné vlastnosti röntgenového žiarenia môže byť použitý ako tepelnoizolačný materiál do prostredia ionizačného žiarenia, pre svoj elektrický odpor môže byť použitý k výrobe elektrických topných elementov, prípadne ako elektródový materiál v elektrochemických článkoch a pod.

PREDMET VYNÁLEZU

Spôsob výroby uhlíkového penového materiálu vypaľovaním penovej fenolformaldehydovej živice aktivovanej tenzidom vyznačený tým, že živica je vypaľovaná v uhlíkovom zásype o veľkosti zŕn max. 2 mm na teplotu so stúpaním

od 20 do 100 °C max. 50 °C za hodinu,
od 101 do 150 °C max. 3 °C za hodinu,
od 151 do 300 °C max. 4 °C za hodinu,

od 300 do 500 °C max. 8 °C za hodinu,
od 500 do 1000 °C max. 20 °C za hodinu,

pričom pri vypaľovaní na vyššiu teplotu je uhlíková pena vypaľovaná stúpaním teploty:

od 20 do 1000 °C max. 500 °C za hodinu,
od 1001 do 1500 °C max. 300 °C za hodinu,
od 1501 do 2500 °C max. 500 °C za hodinu.